

Письменна Т. В.

Тернопільський національний економічний університет

Дем'янишин В. Г., к.е.н., доцент

*СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ У СФЕРІ ОСВІТИ*

В умовах розбудови України в статусі соціальної держави очевидним є збільшення видатків бюджетів на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення. Інакше кажучи, пріоритети сучасної бюджетної політики України зводяться до соціалізації бюджету та, таким чином, вона повністю відповідає критерію соціальної спрямованості. Поряд з цим, хронічна проблема нестачі бюджетних ресурсів є вагомою перешкодою в досягненні окреслених вище пріоритетів сьогоденної бюджетної політики України. Проте, визнаючи розвиток освіти стратегічним ресурсом подолання кризових явищ і процесів, покращення добробуту населення, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету та конкурентоспроможності України на міжнародній арені, держава пропонує фінансову підтримку функціонуванню системи освіти, що проявляється в спрямуванні бюджетних коштів на реалізацію державних програм у сфері освіти.

Зокрема, відповідно до постанов Кабінету Міністрів України [9; 5; 8; 6; 7; 4] система державних цільових програм у сфері освіти сформована з Програми “Шкільний автобус” (2003–2010 рр.), Державної програми “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” (2006–2010 рр.), Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін (2005–2011 рр.), Державної програми розвитку і функціонування української мови (2004–2010 рр.), Державної програми “Вчитель” (2002–2012 рр.), Державної цільової програми роботи з обдарованою молоддю (2007–2010 рр.).

На виконання положень Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі” від 14 вересня 2002 р. № 538-р (далі – Розпорядження № 538-р) оцінка використання коштів на виконання бюджетної програми здійснюється на основі розрахунку результативних показників – кількісних і якісних показників, які характеризують результати виконання бюджетної програми та підтверджуються статистичною, бухгалтерською й іншою звітністю. Так, запропоновані в Розпорядженні № 538-р результативні показники в складі показників затрат, продукту, ефективності й якості дають змогу визначити ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів і витрат, тривалість виконання бюджетної програми, її необхідність і відповідність передбаченій меті, порівняти результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів, а також установити найефективніші бюджетні програми при розподілі бюджетних коштів [10].

Як вважають Т. Єфименко та Н. Рубан, до складу показників, на основі яких здійснюється оцінка віддачі від використання бюджетних коштів, встановлення повноти досягнення мети бюджетної програми, а також перевірка використання бюджетних коштів за критерієм цільового призначення, необхідно включити показники затрат, продукту та результату [1, 134-140]. Майже тотожну думку має І. Стефанюк, зважаючи на те, що, крім названих вище показників, відносить до системи результативних показників виконання бюджетної програми ще й показники економії [11, 147]. За нашим баченням, досліджені вище наукові погляди мають особливе значення, оскільки підкріплені досвідом контрольно-ревізійної роботи.

За міркуваннями К. Павлюк, система результативних показників, на підставі розрахунку яких є здійсненою комплексна та всебічна оцінка виконання бюджетної програми, повинна складатися з показників витрат, продукту, економічності, ефективності й якості [3, 76-77]. На противагу цій думці, науковий погляд С. Левицької зводиться до наповнення системи

результативних показників, на основі розрахунку яких можна здійснити вичерпну характеристику виконання бюджетної програми, показниками затрат, продукту, ефективності й якості [2, 9-14]. Не зважаючи на незначну розбіжність у поглядах К. Павлюк і С. Левицької, їх наукові позиції є вартими уваги, оскільки сформовані з власного бачення досліджуваної проблеми та за результатами аналізу зарубіжного досвіду її вирішення.

Як з'ясувалося, вітчизняні науковці та практики, серед яких Т. Єфименко, С. Левицька, К. Павлюк, Н. Рубан та І. Стефанюк, міркують по-різному з приводу визначення складу та змісту показників оцінки результативності бюджетних програм, проте розходження в їх думках є незначущими. Виходячи з означеного, наша наукова позиція також ґрунтується на суб'єктивних міркуваннях, які зводяться до того, що система показників результативності використання бюджетних коштів у сфері освіти має бути сформована з показників затрат, продукту, ефективності, результату й якості (табл. 1).

Таблиця 1

Показники результативності використання бюджетних коштів у сфері освіти

Результативні показники	Зміст	Показники результативності використання бюджетних коштів у сфері освіти
Показники затрат	Відображають обсяг і структуру ресурсів (фінансових і трудових), які забезпечують виконання бюджетної програми в сфері освіти	Кількість навчальних закладів різних типів
Показники продукту	Вказують на обсяг виробленої продукції чи наданих послуг у результаті виконання освітньої бюджетної програми	Кількість випускників навчальних закладів
Показники ефективності	Відображають витрати ресурсів на одиницю показника продукту	Вартість навчання одного учня, студента
Показники результату	Показують повноту досягнення цілей бюджетної програми в сфері освіти	Підвищення рівня загальної середньої, вищої освіти
Показники якості	Визначають якість вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) у результаті виконання освітньої бюджетної програми	

Примітка. Побудовано автором.

Таким чином, роблячи висновок, доречно відзначити, що результативні показники в складі показників затрат, продукту, ефективності, результату й якості та з запропонованим нами змістовим наповненням мають забезпечити комплексну та всебічну оцінку результатів використання бюджетних коштів у сфері освіти. Запропонована нами система результативних показників складена з обмеженої кількості найважливіших показників, на основі розрахунку яких буде дійсна кількісна й якісна оцінка виконання бюджетних програм у сфері освіти, а отримані відомості будуть достатніми для визначення ключових проблем і окреслення перспектив розвитку сфери освіти.

Список використаних джерел:

- 1) Єфименко Т. І. Державний фінансовий контроль виконання бюджетних програм / Єфименко Т. І., Стефанюк І. Б., Рубан Н. І. та ін. – К.: НДФІ, 2004. – 320с.
- 2) Левицька С. О. Інформаційне забезпечення ефективного використання бюджетних коштів / С. О. Левицька // Фінанси України. – 2004. – № 12. – С. 7-22.
- 3) Павлюк К. В. Оцінка виконання бюджетних програм: результативні показники / К. В. Павлюк // Фінанси України. – 2005. – № 2. – С. 70-77.
- 4) Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної цільової програми роботи з обдарованою молоддю на 2007–2010 роки” від 8 жовтня 2007 р. № 1016 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1016-2007-%EF>. – Назва з екрану.
- 5) Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” від 7 грудня 2005 р. № 1153 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1153-2005-%EF>. – Назва з екрану.
- 6) Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004–2010 роки” від 2 жовтня 2003 р. № 1546 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1546-2003-%EF>. – Назва з екрану.
- 7) Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми “Вчитель” від 28 березня 2002 р. № 379 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=379-2002-%EF>. – Назва з екрану.

8) Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін” від 13 липня 2004 р. № 905 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=905-2004-%EF>. – Назва з екрану.

9) Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Програми “Шкільний автобус” від 16 січня 2003 р. № 31 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?nobreak=1&uid=1052.32.2>. – Назва з екрану.

10) Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі” від 14 вересня 2002 р. № 538-р [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/spart07/inx07292.htm>. – Назва з екрану.

11) Стефанюк І. Б. Фінансовий контроль виконання бюджетних програм / І. Б. Стефанюк // Фінанси України. – 2004. – № 10. – С. 141-149.